2024/1995

2024.7.22.

A BIZOTTSÁG (EU) 2024/1995 FELHATALMAZÁSON ALAPULÓ RENDELETE

(2024. július 19.)

a portugál borágazatban a 2024/2025-ös gazdasági évi piaci zavarok kezelésére irányuló ideiglenes rendkívüli krízislepárlási intézkedésről

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre,

tekintettel a mezőgazdasági termékpiacok közös szervezésének létrehozásáról és a 922/72/EGK, a 234/79/EGK, az 1037/2001/EK és az 1234/2007/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. december 17-i 1308/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletre ([1]) és különösen annak 219. cikke (1) bekezdésére, összefüggésben 228. cikkével,

mivel:

(1) Az uniós borpiac 2023/2024-es gazdasági évi piaci zavarainak megelőzése érdekében a Bizottság elfogadta az (EU) 2023/1225 felhatalmazáson alapuló rendeletet ([2]), amely egyes tagállamokban rendkívüli krízislepárlásról rendelkezik. Az intézkedés célja az volt, hogy csökkentse az Unió egyes főbb bortermelő régióiban kialakult felesleges készletek szintjét, ami különösen a vörös- és rozé borokat érintette, az előző évek különféle válságainak halmozott hatása, az uniós borfogyasztás és az exportmennyiségek általános csökkenő tendenciája, továbbá a magas fogyasztói infláció és a bortermelőknél jelentkező magas költségek következtében.

(2) Ennek eredményeként hat termelő tagállamban (Németország, Spanyolország, Franciaország, Olaszország, Magyarország és Portugália) több mint 3,5 millió hektoliter vörös- és rozé bort vontak ki a piacról. E mennyiségek kivonása 2023-ban az uniós termelés csökkenésével (az előző évhez képest – 10,5 %) és a jelentős termelő tagállamokat jellemző termeléscsökkenéssel (Olaszország –24 %, Spanyolország –21 %) együtt a folyó gazdasági évben általánosan kiegyensúlyozottabb piacot eredményezett, még akkor is, ha a piaci helyzet az Unió egészét tekintve továbbra is törékeny.

(3) Ezzel szemben 2023-ban a bortermelő tagállamok körében Portugáliában nőtt a legnagyobb mértékben a betakarított mennyiség (+ 10 % az előző évhez képest, és +15 % az oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel vagy oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel ellátott vörösborok szegmensében), így az össztermelés mintegy 7,5 millió hektolitert ért el. Időközben az oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel vagy oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel ellátott portugál vörösborok belföldi értékesítése a nemzeti piacon 2024 márciusáig csak csekély mértékben, 2,3 %-kal nőtt 2023 azonos időszakához képest, míg a 2024 áprilisáig tartó időszakban az export 1,5 %-kal csökkent. Ez a helyzet különösen az oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel vagy oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel ellátott portugál vörösborok piaci szegmensében súlyos: a szegmensben a készletszintek a becslések szerint 2023-hoz képest 2024 júliusáig 29 %-kal, az előző 5 év szűkített átlagához képest pedig 46 %-kal tovább bővülnek.

(4) A készletek halmozódása a portugál borpiacon jelentős nyomást gyakorol az árakra. Ha nem kerül sor gyors intézkedésre, a helyzet azzal fenyeget, hogy a 2024-es szüreti idény beköszöntével további zavarok alakulnak ki a nemzeti piacon, mivel a bortermelők nem rendelkeznek majd az új termés elhelyezéséhez szükséges tárolókapacitással, és kénytelenek lesznek még alacsonyabb árakon értékesíteni. A portugál borpiacon jelenleg tapasztalható nyomás és az a sürgető igény, hogy a portugál termelőknek elegendő tárolókapacitás álljon rendelkezésükre az idei szüret terméséhez, bizonyos mértékig azzal a kockázattal jár, hogy más olyan tagállamok borpiacait is érinti, amelyek a portugáliai túlkínálat egy részét fogadni tudják, és a bort alacsony áron, eredeti eredetmegjelölésükkel vagy földrajzi jelzésükkel, illetve azok nélkül értékesítik.

([1]) HL L 347., 2013.12.20., 671. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1308/ojb.

([2]) A Bizottság (EU) 2023/1225 felhatalmazáson alapuló rendelete (2023. június 22.) az 1308/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet egyes rendelkezéseitől és az (EU) 2016/1149 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelettől eltérő rendkívüli, ideiglenes intézkedéseknek az egyes tagállamokban a borágazatban fellépő piaci zavarok kezelése érdekében történő elfogadásáról (HL L 160., 2023.6.26., 12. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2023/1225/oj).

(5) Az oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel vagy oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel ellátott vörösborok leginkább érintett piaci szegmensében a készletek egy részének a portugál borpiacról való kivonása várhatóan segíteni fogja Portugáliát a piaci egyensúlyhiány kezelésében és annak megakadályozásában, hogy a fennálló zavarok súlyosabb vagy elhúzódó válsággá alakuljanak Portugáliában, illetve hogy más tagállamok borpiacaira is átterjedjenek. A 2023-ban elfogadott intézkedés ellenére Portugáliában az oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel vagy oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel ellátott vörösborkészletek 2024. július végére várhatóan 2,25 millió hektoliterrel meghaladják az előző évi rekordszintet, ami a teljes átlagos betakarítási mennyiség 63 %-át teszi ki. E kategóriák felhalmozott készletei a folyó gazdasági év végére elérik a 2023-ban termelt mennyiség két és félszeresét, míg az átlagos zárókészlet kevesebb mint kétszerese lesz az átlagos szüretelési mennyiségnek.

(6) A piaci nyomás csökkentése érdekében a készletnövekedés legalább 15 %-át, azaz mintegy 340 000 hektolitert lenne szükséges a piacról kivonni. A közelmúltbeli piaci áraknál 20 %-kal alacsonyabb kompenzációs szinten az intézkedés mintegy 15 millió EUR ráfordítást igényelne. Portugália bejelentette, hogy az 1308/2013/EU rendelet 216. cikke szerinti nemzeti kifizetések révén nem áll módjában kivonni a piacról a felesleges bormennyiséget. Az 1308/2013/EU rendelet alapján rendelkezésre álló egyéb intézkedések elégtelennek vagy nem megfelelőnek tűnnek. Ezért egy célzott portugáliai krízislepárlás végrehajtása érdekében helyénvaló a mezőgazdasági tartalékhoz folyamodni.

(7) A versenytorzulás elkerülése érdekében indokolt megtiltani a lepárlásból származó alkohol élelmiszer- és italgyártásban történő felhasználását, és azt ipari, például fertőtlenítési vagy gyógyszerészeti, illetve energetikai célokra kell korlátozni. Az e rendkívüli intézkedés végrehajtását követő visszaélések vagy túlkompenzáció elkerülése érdekében helyénvaló felkérni az érintett tagállamot, hogy az intézkedést kizárólag a jelentős piaci egyensúlyhiánnyal szembesülő borkategóriákra összpontosítsa, és a nyújtandó kompenzációt a releváns közelmúltbeli piaci árak alatti szintre korlátozza.

(8) Az e krízislepárlásra fordítható uniós pénzügyi források hatékonyságának növelése érdekében lehetővé kell tenni Portugália számára, hogy az uniós pénzügyi támogatást az e rendeletben előírt uniós támogatás legfeljebb 200 %-ának megfelelő nemzeti kifizetésekkel egészítse ki.

(9) Portugáliának részletes információkat kell közölnie a Bizottsággal e rendelet végrehajtásáról annak érdekében, hogy az Unió nyomon követhesse a bevezetett intézkedés hatékonyságát.

(10) Költségvetési okokból az Uniónak csak abban az esetben kell finanszíroznia az e rendeletben előírt intézkedés végrehajtása során Portugáliánál felmerült kiadásokat, ha azok egy, az elszámolhatóság tekintetében meghatározott határidőn belül merülnek fel. Az e rendkívüli intézkedés keretében nyújtott támogatás kifizetését ezért 2025. április 30-ig kell teljesíteni.

(11) Mivel 2025. április 30. után nem teljesíthető kifizetés, nem alkalmazandó az (EU) 2022/127 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet ([3]) 5. cikkének (2) bekezdése, amely a határidő után teljesített havi kifizetések arányos csökkentéséről rendelkezik.

(12) Az Unió pénzügyi érdekeinek védelme érdekében a rendkívüli krízislepárlási intézkedést alkalmazó tagállam illetékes nemzeti hatóságainak el kell végezniük az e rendeletben meghatározott feltételeknek és követelményeknek való megfelelés ellenőrzését.

(13) Tekintettel a helyzet rendkívüli sürgősségére, továbbá figyelembe véve a fennálló piaci zavarokat, valamint azt, hogy kevés idő áll Portugália rendelkezésére ahhoz, hogy még a küszöbön álló, 2024. szeptemberi betakarítás előtt megkezdje az e rendeletben foglalt intézkedés végrehajtását, azonnali intézkedéseket kell hozni, és a felhalmozódott készleteket a lehető leghamarabb ki kell vonni a piacról. Ellenkező esetben a piaci helyzet tovább romlana, és a jelenlegi egyensúlyhiány áthúzódna az új gazdasági évre, ami akár huzamosabb ideig tartó válságot is okozhat Portugáliában, amely más tagállamok borpiacait is érintheti. Ezért az intézkedés késleltetése azzal a kockázattal járna, hogy kisebb hatékonysággal stabilizálná a portugál borpiacot.

([3]) A Bizottság (EU) 2022/127 felhatalmazáson alapuló rendelete (2021. december 7.) az (EU) 2021/2116 európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a kifizető ügynökségekre és más szervekre, a pénzgazdálkodásra, a számlaelszámolásra, a biztosítékokra és az euro használatára vonatkozó szabályokkal történő kiegészítéséről (HL L 20., 2022.1.31., 95. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2022/127/oj).

(14) A fent említett rendkívüli sürgősségre való tekintettel ezt a rendeletet az 1308/2013/EU rendelet 228. cikkében megállapított sürgősségi eljárásnak megfelelően kell elfogadni.

(15) Tekintettel az azonnali intézkedés szükségességére, indokolt előírni, hogy e rendelet az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való kihirdetésének napján lépjen hatályba,

ELFOGADTA EZT A RENDELETET:

1. cikk

Uniós finanszírozás és nemzeti kifizetések

(1) Összesen 15 000 000 EUR összegű uniós pénzügyi támogatást kell Portugália rendelkezésére bocsátani a 2. cikkben előírt ideiglenes rendkívüli krízislepárlási intézkedés támogatására, az e rendeletben meghatározott feltételek mellett.

(2) Az (1) bekezdésben említett pénzügyi támogatást objektív és megkülönböztetésmentes kritériumok alapján kell nyújtani, és biztosítani kell, hogy az ebből eredő kifizetések ne idézzék elő a piac vagy a verseny torzulását.

(3) A 2. cikkben említett intézkedés keretében teljesített kifizetésekhez kapcsolódó, Portugália által viselt, az (1) bekezdésben említett kiadások csak abban az esetben jogosultak uniós támogatásra, ha a szóban forgó kifizetésekre legkésőbb 2025. április 30-ig sor kerül.

(4) Portugália az e cikk (1) bekezdésében említett uniós pénzügyi támogatás legfeljebb 200 %-áig terjedő nemzeti kifizetésekből finanszírozhatja a 2. cikkben előírt intézkedést.

2. cikk

A bor krízislepárlásának ideiglenes támogatása

(1) Támogatás nyújtható a Portugália kontinentális területén termelt és az 1308/2013/EU rendelet II. része II. címe I. fejezetének 2. szakaszával összhangban oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel vagy oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel ellátott vörösborok lepárlásához.

(2) Az (1) bekezdésben említett, támogatott lepárlásból származó alkohol – a versenytorzulás elkerülése érdekében – kizárólag ipari, például fertőtlenítési vagy gyógyszerészeti, illetve energetikai célokra használható.

(3) Az (1) bekezdésben említett támogatás kedvezményezettjei a szőlőből készült, az 1308/2013/EU rendelet VII. mellékletének II. részében említett termékeket előállító vagy forgalmazó borászati vállalkozások, bortermelői szervezetek, borszövetkezetek, két vagy több termelő által létrehozott társulások, szakmaközi szervezetek vagy szőlőből készült termékek lepárlói lehetnek.

(4) Kizárólag a lepárlók borral való ellátásának és e bor lepárlásának a költségei támogathatók. A hozzáadottérték-adó nem támogatható. Az ezen intézkedés keretében lepárolandó boroknak meg kell felelniük az Unión belüli forgalmazásra vonatkozó követelményeknek, valamint az oltalom alatt álló eredetmegjelölésük, illetve az oltalom alatt álló földrajzi jelzésük szerinti vonatkozó termékleírásoknak.

(5) Portugália elsőbbségi kritériumokat állapíthat meg ezen intézkedés kedvezményezettjei tekintetében. Ezeknek az elsőbbségi kritériumoknak objektívnek és megkülönböztetésmentesnek kell lenniük.

(6) Portugália előírhatja, hogy egy adott krízislepárlási művelethez nyújtott, e cikk alapján elfogadott támogatási kérelem tárgyát képező támogatás legfeljebb 80 %-át megelőlegezzék a kedvezményezetteknek, feltéve, hogy a kedvezményezett legalább az előlegével megegyező összegű bankgaranciát vagy azzal egyenértékű biztosítékot nyújtott a tagállam javára. Ahhoz, hogy az ilyen művelet támogatható legyen, a támogatás egyenlegkifizetését az 1. cikk (3) bekezdésében említett időpont előtt kell teljesíteni.

(7) Portugália megállapítja az (1) bekezdésben említett támogatás kérelmezési eljárására, valamint az intézkedés ellenőrzésére vonatkozó szabályokat, amelyeknek ki kell terjedniük a következőkre:

a) a kérelem benyújtására jogosult természetes és jogi személyek;

b) a kérelmek benyújtása és kiválasztása: legalább a kérelmek benyújtására, a javasolt fellépések megfelelőségének elbírálására és a gazdasági szereplőknek a kiválasztási eljárás eredményeiről való értesítésére vonatkozó határidők;

c) a támogatható termékekre és a (4) bekezdésben említett költségekre vonatkozó rendelkezéseknek, valamint elsőbbségi kritériumok alkalmazása esetén az elsőbbségi kritériumoknak való megfelelés ellenőrzése;

d) a kérelmek kiválasztása: elsőbbségi kritériumok alkalmazása esetén legalább az egyes elsőbbségi kritériumok súlyozása;

e) az előlegek fizetésének és a biztosítékok nyújtásának módja;

f) a lepárlási műveletek nyomon követése és ellenőrzése, a lepárolt borok támogathatósága és az előállított alkohol felhasználása.

(8) Portugáliának objektív és megkülönböztetésmentes kritériumok alapján, regionális vagy nemzeti szinten kell meghatároznia a kedvezményezetteknek nyújtott támogatás összegét. A támogatás összege nem haladhatja meg a 2023/2024-as gazdasági évben az adott esetnek megfelelően az adott régióban vagy Portugália kontinentális területén a támogatható borkategóriák tekintetében termelési szinten rögzített legalacsonyabb havi átlagár 80 %-át. Amennyiben nem állnak rendelkezésre rögzített piaci árak, Portugália illetékes hatósága a rendelkezésre álló legjobb adatok alapján megbecsülheti azokat.

3. cikk

Értesítések és ellenőrzések

(1) Portugáliának 2024. augusztus 31-ig értesítenie kell a Bizottságot a következőkről:

a) azok a régiók, amelyekben a 2. cikkben említett intézkedést alkalmazzák;

b) a 2. cikk (4) és (8) bekezdésével összhangban alkalmazandó kompenzációs összegek régiónként és adott esetben támogatható bortípusonként, valamint ezek indoklása;

c) a várhatóan lepárolandó mennyiségek;

d) az 1. cikk (4) bekezdésével összhangban teljesítendő nemzeti kifizetések összege.

(2) Portugáliának 2025. június 30-ig értesítenie kell a Bizottságot a következőkről:

a) a piacról kivont bormennyiségek régiónként és bortípusonként;

b) az e rendeletnek megfelelően leszállított és lepárolt borból előállított alkohol mennyisége;

c) az 1. cikk (1) bekezdésében említett uniós pénzügyi támogatás;

d) az 1. cikk (4) bekezdésében említett, a piacról kivont borra vonatkozó kifizetéseknek megfelelő nemzeti kifizetések.

(3) Az e cikkben említett, a Bizottságnak címzett értesítéseket az (EU) 2017/1183 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendeletnek ([4]) megfelelően kell megküldeni.

(4) Az e rendeletben előírt rendkívüli krízislepárlással kapcsolatban a tagállamok illetékes hatóságai minden szükséges ellenőrzést elvégeznek a borok támogathatóságának, valamint az összes alkalmazandó feltételnek és követelménynek való megfelelés ellenőrzésére.

(5) Az e rendelet alapján támogatott krízislepárlási műveletek végrehajtását követő helyszíni ellenőrzéseket szisztematikusan kell végezni.

([4]) A Bizottság (EU) 2017/1183 felhatalmazáson alapuló rendelete (2017. április 20.) az 1307/2013/EU és az 1308/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek az információk és dokumentumok Bizottsághoz való eljuttatása tekintetében történő kiegészítéséről (HL L 171., 2017.7.4., 100. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2017/1183/oj).

4. cikk

Hatálybalépés

Ez a rendelet az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való kihirdetésének napján lép hatályba.

Ez a rendelet teljes egészében kötelező és közvetlenül alkalmazandó valamennyi tagállamban.

Kelt Brüsszelben, 2024. július 19-én.

a Bizottság részéről
az elnök
Ursula VON DER LEYEN